

La cara fosca del 'Gandhi de l'islam'

El predicador turc Fethullah Gülen, respectat per milions de musulmans d'arreu del món, es considera el 'Gandhi de l'islam' i ja ha començat a crear escola a Europa.

La jove que hi ha a l'escenari no arriba a la nota que toca, però, així i tot, el públic està entusiasmada. Encara que la cançó que canta sigui turca, les paraules sonen a alemany. La sala és plena de globus, garlandes amb els colors de la bandera alemanya, mitges llunes pintades de roig i de blanc i espectadors que mouen amb insistència les banderetes d'Alemanya i de Turquia que porten a les mans.

Aquesta associació cultural es troba a la ronda de classificació de l'Olimpíada Cultural que té lloc al saló d'actes de la Universitat Tècnica de Berlín. Hi han vingut milers de persones per a poder veure el concurs de talents. Ara el públic anima el cor de l'escola germano-turca Tüdesb que canta a l'escenari una cançó popularitzada pel sextet alemany Comedian Harmonists. A continuació escolten atents un poema que recita una xique-

ta, mentre a la pantalla del darrere no paren d'aparèixer fotos de dones amb xiquets als braços. El poema es titula "Anne", que en turc significa 'mare'. En un moment concret sembla que apareix el nom de l'autor del poema, Fethullah Gülen.

Una Cemaat poc tolerant. Gülen no és cap poeta. Tots els qui hi ha a la sala el coneixen. Milions de musulmans d'arreu el respecten i és un dels

EL TEMPS

Fethullah Gülen es presenta com un Gandhi de l'islam. Té una xarxa mundial d'escoles, mitjans de comunicació, una universitat i un banc.

predicadors més influents de l'islam. Els seus adeptes han obert escoles, un banc, companyies de mitjans de comunicació, clíniques, una asseguradora i una universitat a 140 països.

Aquesta associació cultural que avui competeix a la Universitat de Berlín també té alguna cosa a veure amb Gülen. Ves per on, molts dels nens que ixen a l'escenari van a les escoles de Gülen, i les empreses que tenen alguna cosa a veure amb Gülen són justament les que patrocinen l'Olimpiada Cultural. Casualment, també són els mitjans de comunicació de Gülen que retransmeten aquest concurs.

Les imatges que veiem aquesta nit són les d'alemanys i turcs que aprenen els uns dels altres, que fan música plegats, que ballen, que aplaudeixen. Tenen la missió de testimoniar la coexistència pacífica entre les religions. "Som el primer moviment de la història de la humanitat que serveix exclusivament a la realització d'obres benèfiques", afirma Mustafà Yeşil, un dels homes de confiança de Gülen.

En canvi, les persones que han trencat amb Fethullah Gülen i que coneixen el funcionament intern d'aquesta comunitat expliquen una història ben diferent. Parlen d'una societat secreta, d'una secta com la cienciologia. Parlen d'un món que no té res a veure amb les imatges d'alegria que transmet l'Olimpiada Cultural.

Aquesta comunitat (en turc, *Cemaat*) prepara les tropes en els anomenats *fars*, una mescla de residència per a estudiants i escola religiosa. Gülen n'és el guru, un ideòleg que no admet cap protesta. Les seues ambicions són el poder i la influència; la tolerància i la comprensió no consten entre els objectius. El somni és crear una altra era en la qual l'islam prevalgui a occident.

Com l'Opus Dei. Els experts també arriben a les mateixes conclusions. Martin van Bruinessen, un sociòleg neerlandès, veu força paral·lelismes entre la comunitat de Gülen i la societat catòlica Opus Dei. Per una altra banda, Michael Rubin, historiador nord-americà i expert en Orient Mitjà, compara aquest predicador turc

Ercan Karakoyun és la cara pública de la societat de Gülen a Alemanya. A la dreta, dues imatges

amb l'aiatol·là Khomeini, el líder de la revolució iraniana. A més a més, segons uns telegrams de l'ambaixada que van sortir a la llum gràcies a la plataforma WikiLeaks el 2010, els diplomàtics nord-americans creuen que la comunitat de Gülen és el grup més poderós de Turquia: "Controlen el comerç i l'economia i s'han internat amb força dins l'escenari polític."

Algunes persones que ja han abandonat la comunitat accepten de contar-nos què van viure dins del moviment. Així i tot, posen com a condició que no apareguen els seus noms. Tenen por de Gülen i els seus homes, temen per la feina, per la salut, per la família.

Una d'aquestes persones que va abandonar la comunitat, i que per a entrevistar-se amb nosaltres ha triat el nom de Serkan Öz, va viure uns quants anys en un d'aquests fars d'una ciutat alemanya. L'hi van enviar tan bon punt va haver acabat el batxillerat. Els sermons de Gülen que va veure a internet el van impressionar, perquè amb la seua mirada era capaç de reconciliar l'integrisme islàmic amb la modernitat occidental.

Segons Öz, les instal·lacions i el dia a dia del far s'aproximaven més a l'austeritat i l'escassetat més pròpies d'un claustre que no a l'ambient que acostuma a haver-hi en una residència d'estudiants. A casa seua només hi vivien homes, no podien rebre la visita

de l'Olimpiada Cultural que va organitzar Gülen a Alemanya, a la Universitat Tècnica de Berlín.

de cap dona i l'alcohol hi era prohibit. A més a més, un responsable a qui tots anomenaven "Agabey" ('germà major') s'encarregava de dir-los què havien de fer durant el dia: quan havien de treballar, quan havien de resar, quan havien d'anar a dormir... "Ens vigilaven com si fórem en una presó", recorda Öz. A part això, també havia de dedicar temps a l'estudi de l'Alcorà i dels escrits de Gülen.

Els fars, base del moviment. És ací on eduquen els joves *fethullahçis* per a convertir-los en fidels servidors. Aquests fars els podem trobar a molts països, com ara a Turquia o als Estats Units. A Berlín sol n'hi ha 24. La Cemaat ofereix als escolars i estudi-

ants una casa, molt sovint de manera gratuïta, i en canvi ells han de dedicar les seues vides al Hizmet, que està al servei de l'islam.

Segons que escriu Gülen al seu llibre *Fasildan fasila*, un estudiant "està obligat a treballar nit i dia, i ningú no l'hauria de veure dormir". A tot estirar, poden dormir tres hores el dia. Després tenen dues hores per als seus afers i la resta de la jornada l'han de dedicar plenament al Hizmet. Encara més, tret d'algunes situacions concretes, és de vital importància que els deixebles no tinguin vida personal fora del Hizmet.

Els habitants del far també han de dur a terme tasques d'evangelització. A les seues escriptures, Gülen

dóna consells per a poder fer-ho. Per exemple, que els estudiants han de guanyar-se l'amistat dels no creients, i arribar a fingir si cal. "Amb la paciència d'una aranya podrem construir la nostra pròpia tela i deixar que la gent hi caiga."

Serkan Öz reconeix que, com més influïda es veia la seua vida per les regles de Gülen –les *Hizmet düsturlari*–, menys llibertat tenia. La Cemaat volia manar-li fins i tot quina feina havia de triar i fora del moviment no tenia cap conegut. Alguns altres ex-membres també ens conten com els van obligar a casar-se només amb persones que formaren part de la comunitat de Gülen. En alguns fars fins i tot era prohibit de veure la televisió, sentir música i llegir llibres que anaren contra de la ideologia de Gülen, com per exemple les obres de Charles Darwin i Jean-Paul Sartre. En alguns casos, els estudiants tenen l'obligació de trencar el contacte amb els seus pares perquè aquests es neguen que la Cemaat els prenga els fills.

Això no obstant, Serkan Öz va decidir de sortir del far. Va passar a ser-ne un dissident, per la qual cosa les portes que li havien obert per a estudiar una carrera se li van cloure de colp. Öz es va trobar aïllat. Va perdre els amics i coneguts, la llar religiosa i, tal com ho veu ara, el seu lloc al món.

Durant els últims anys, Alemanya ha fomentat el contacte amb l'islam d'una manera bastant activa, com per exemple mitjançant l'organització de congressos sobre l'islam o projectes d'investigació sobre la integració. En canvi, de Gülen i el seu moviment no en saben res, i això que en aquest país no hi ha gairebé ningú que tinga tanta influència entre els musulmans com la comunitat de Gülen. "És el moviment islamista més important i més perillós que hi ha a Alemanya", afirma Ursula Spuler-Stegemann, experta en l'islam. "Són pertot arreu."

Els adeptes de la Cemaat tenen més de 100 centres d'ensenyament, entre els quals es compten escoles i centres de classes particulars. També s'han concentrat en 15 "associacions per al diàleg", com per exemple el Fòrum per al Diàleg Intercultural de Berlín (FID). Aquesta associació organitza

conferències en què es reuneixen rabins, sacerdots i imams i els conviden a viatjar a Istanbul.

Mitjans de comunicació a l'abast.

Una altra ferramenta de què disposa la Cemaat de Gülen són *Zaman*, un periòdic amb una gran tirada a Turquia que també té una edició europea i sucursals arreu del món, i la revista mensual *La Font*. A més, també controlen els canals de televisió *Ebru TV* i *Samanyolu TV*. I encara més, el grup empresarial Barex –que té més de 150 empreses a Berlín i a Brandenburg– també forma part de la comunitat de Gülen.

Un altre fet que podem destacar és que la presidenta anterior del parlament, Rita Süßmuth, de la CDU, forma part del consell de l'associació FID de Gülen a Berlín. També hi ha polítics que van acceptar la invitació d'assistir als actes que organitzava la comunitat de Gülen, com ara Jörg-Uwe Hahn, el ministre de Justícia de Hesse per part de l'FDP; Ruprecht Polenz, també de la CDU; i el que fou durant molts anys ministre de l'Interior, Erhart Körting, de l'SPD.

Però un dels èxits més grans de la Cemaat és l'institut Tüdesb que van construir a Berlín-Spandau. Aquest centre té molt bona reputació. Té classes reduïdes, els professors són motivadors i disposa d'unes instal·lacions molt modernes, és a dir, que no és estrany que la demanda hi haja augmentat considerablement aquests darrers anys. Els alumnes, la majoria d'origen turc, parlen alemany i turc, les classes segueixen el pla d'estudis de Berlín i la majoria dels mestres no han sentit parlar mai de Fethullah Gülen. Però sí que hi ha docents que cada mes han de concedir part del sou al moviment. L'institut sempre ha al·legat no tenir cap relació amb Gülen, tot i que el president de l'associació Tüdesb reconeix obertament que segueix les ensenyances de Gülen.

El moviment de Gülen té dues cares. L'una és pública, però l'altra

vol mantenir-se oculta de la resta del món, siga com siga. Tanmateix, quan més opaca es mostra la comunitat és quan tractem del finançament. Una colla d'empreses acabades inverteixen milions en la causa, però també trobem oficinistes o treballadors normals i corrents que aporten el seu granet d'arena per al finançament dels projectes de Gülen. Normalment, els *fethullahçis* aporten el 10% del salari a aquesta organització, però n'hi ha que hi aporten fins el 70%.

Enemic públic a occident.

Fethullah Gülen, en comptes de mostrar la imatge d'un predicador humil, prefeix que el consideren el Gandhi musulmà. El seu mantra és: "Construeix escoles en lloc de mesquites." Abans d'exiliar-se als Estats Units, Gülen era considerat a occident com un enemic públic. Al llibre que va escriure el 1979 i que portava per títol "Çag ve Nesil" –'Edat i generació'–, Gülen explicava que "fins el dia del judici final no podem veure a occident cap signe de conducta humana". Per una altra banda, a la seua obra Gülen també considera que els turcs que s'obrin a Europa no són més que "paràsits", "gorrers", "càncers". En un vídeo que va publicar el novembre del 2011, animava l'exercit turc a atacar els separatistes kurds. Els deia: "Localitzeu-los, assetgeu-los, esgoteu les seues unitats, cremeu les seues cases, revestiu els seus crits de lamentació amb crits de dolor, talleu-los les arrels i elimineu-los."

Gülen també mostra un cert recel a l'hora d'acceptar la teoria de l'evolució. És molt "poc científica", segons el seu parer: una "il·lusió". Per a ell els fets científics són vàlids només si van d'acord amb l'Alcorà.

Va passar la infància en un poble d'imams a la província d'Anatòlia. Va estudiar amb Cemaleddin Kapla, que després fou el *califa de Colònia*, en una mesquita d'Erzurum, una ciutat de l'est de Turquia, i va ser en aquell temps que va descobrir les ensenyances

La Cemaat, la comunitat que dirigeix Gülen,

ces del predicador sufi kurd Said Nursi i es va unir a la seua església.

Quan, a la dècada dels 80, la unió islàmico-turca va jurar la guerra als comunistes a Ankara, Gülen va aprofitar l'oportunitat. Va fundar escoles a Turquia i a l'estranger i va començar a assessorar el president secular Tansu Çiller.

En un dels seus sermons d'aquell temps, animava els seus alumnes a crear una nova era per als musulmans. Aconsellava als seus seguidors que s'infiltraren dins l'estat turc i que actuaren de manera encoberta fins que fora el moment d'obtenir el poder. "Heu de ficar-vos a les artèries del sistema", deia, "sense ser vistos. Heu d'esperar fins que siga el moment oportú, fins que hàgeu concentrat tot

és discreta. No es mostra a favor de la xaria ni de la gihad. A Turquia, controla la policia estatal.

el poder de l'estat en les vostres mans. Si actuem precipitadament, el món sencer ens tallarà el cap i els musulmans de tot arreu sofriran per culpa nostra. Seria com trencar un ou quan encara no han passat els quaranta dies que necessita el pollet abans de sortir". No obstant això, quan el 1999 va sortir a la llum el vídeo amb aquest missatge, Gülen es va trobar obligat a abandonar Turquia. Però la seua versió era que havien manipulat tot allò que havia dit. De llavors ençà, Gülen viu exiliat als Estats Units.

La comunitat no té cap adreça, ni cap bústia, ni registre, ni cap compte corrent. Els seguidors de Gülen no es mostren a favor de la xaria ni de la gihad, la Cemaat prefereix actuar en l'anonimat. Fethullah Gülen, el

padrí, és qui determina la direcció i l'organització. Molts membres del cercle més íntim de Gülen fa dècades que el serveixen i s'encarreguen de controlar les empreses més importants de la comunitat, sobretot les editorials i les fundacions. Cada regió del món on la Cemaat té alguna presència és controlada per un germà, com passa a l'Àsia Central i a Europa. La jerarquia d'aquests germans va des del control nacional o local fins al control de cada barri.

La victòria del partit islàmic conservador AKP a les eleccions del 2002, amb Recep Tayyip Erdogan com a primer ministre, va ser significativa perquè cresquera la influència de Gülen a Turquia. Segons els observadors, al principi semblava que

ambdós bàndols havien establert una aliança estratègica en la qual Gülen assegurava a l'AKP el vot i Erdogan, al seu torn, protegia la Cemaat. Segons la informació que es deriva dels diplomàtics nord-americans, l'any 2004 gairebé una cinquena part dels diputats del partit AKP formaven part de la comunitat de Gülen, entre els quals els ministres de Justícia i de Cultura.

Segons un alt càrrec que va abandonar la Cemaat, molts funcionaris actuaven seguint les ordres dels "germans de Gülen". "Eren els nostres alumnes. Els havíem ensenyat tot allò que sabien i els havíem protegits. Però en el mateix instant en què els nostres xiquets passaven a ocupar un càrrec, només seguien les ordres de Gülen." L'anterior cap de la policia, Adil Serdar Saçan, calcula que el 2006 els *fethullahçis* tenien el 80% dels càrrecs més alts dins la policia. "És impossible de demostrar que els membres del moviment de Gülen controlaven la policia", va dir l'any 2009 James Jeffrey, que llavors era ambaixador dels Estats Units a Ankara; "Això no obstant, tampoc no hem trobat ningú que ho pugui negar."

La cara pública de la societat de Gülen a Alemanya és Ercan Karakoyun. És el líder de l'Associació per al Diàleg de Berlín, el president d'honor de la qual és Gülen. Karakoyun és fill d'immigrants turcs. Rep els seus convidats en una oficina de la Postdamerplatz, a Berlín, un espai auster, amb mobles funcionals, una moqueta de color blau cel i una prestatgeria plena de llibres de Fethullah Gülen, *El diari d'Anna Frank* i *La Bíblia amb les paraules justes*, un llibre del teòleg protestant Heinz Zahmt. Els llibres semblen haver estat triats expressament. Parlen de tot un poc però sense entrar en controvèrsies. Sembla que diuen: "Ho veieu? Som els musulmans bons. Ens dol allò que va passar a l'Holocaust, debatam amb els cristians a alt nivell i som democràtics."

Victimisme i repressió. Va ser gràcies a un germà que el va portar quan era adolescent a una mesquita de Nord-Westfàlia que Karakoyun es va assabentar d'aquest moviment. Va

començar llegint els llibres de Gülen i, més tard, se'n va anar amb el *germà* a Turquia i es va fer membre de la Cemaat. A partir d'aquest moment va començar a reclutar adeptes a l'institut i a la universitat, i, a poc a poc, va anar ascendint en la jerarquia fins que es va convertir en un *germà*.

Tot açò ens ho conta Karakoyun amb un to tranquil. Ens diu que cada vegada que ell i la comunitat de Gülen organitzen un *acte*, reben centenars de cartes, correus electrònics i trucades dels "qui acostumen a sospitar d'ells", d'aquells que volen fer mal a la comunitat i que creuen que són una secta perillosa. Per a ell són només "teories de conspiració".

El món dels adeptes de Gülen a Berlín és format per dos grups. Per una banda, hi tenim els *crítics* i per una altra els *simpatitzants*. Com a exemple dels membres del grup dels *crítics* tenim els occidentals que odien l'islam, els turcs ultranacionalistes i els terroristes del partit kurd PKK. Com a defensors tenim tota la gent interessada "en el diàleg, la tolerància i la convivència pacífica".

Tot açò sona inofensiu, amb tanta tolerància i pacifisme. Ara bé, İlhan Cihaner va poder comprovar perfectament quan era a Turquia què li pot passar a un crític. "Destruïxen tot aquell que s'interposa en el camí de Gülen", afirma l'antic fiscal superior. Els turcs seculars el consideren un heroi des que el 2007 es va posar a investigar la comunitat de Gülen. A Cihaner, segons que ens conta, li havien arribat informacions sobre els negocis il·legals que es portaven a terme dins la Cemaat. Tanmateix, el cas es va tancar per les pressions del govern, i el 2010 el van arrestar.

Cihaner va ser acusat de pertànyer a l'organització ultranacionalista Ergenekon, un grup de conspiradors que planejaven d'enderrocar el govern. Però fins i tot els opositors polítics de Cihaner creien que aquestes acusacions eren absurdes. Cihaner era conegut per haver dedicat molts anys a la lluita contra les xarxes mafioses. Així i tot, es va dir que havia planejat de col·locar armes a les residències dels adeptes de Gülen seguint les ordres dels *ergenekons* per tal de descreditar el moviment de Gülen. La

Una alumna en una escola berlinesa de l'entramat de Gülen.

fiscalia, però, donava suport a les demandes que havien fet uns testimonis anònims. A causa de l'escassetat de proves, Cihaner va anar a parar a la presó, però ara forma part de l'oposició al parlament turc.

Al periodista Ahmet Şik, d'Istanbul, li va passar una cosa semblant. El van empresonar el març del 2011, poc abans de publicar el seu llibre *Imamin Ordusu* ('L'exèrcit de l'islam') que parlava sobre el moviment de Gülen. Després, les forces de seguretat van entrar a l'editorial i van confiscar el manuscrit del llibre en el qual Şik descrivia amb tota mena de detalls com el moviment de Gülen s'havia infiltrat en la justícia i la policia turques. L'acusació que havien fet a aquest periodista d'investigació era de ser membre de l'organització Ergenekon. Segons l'acusació, el 2007 Şik i els seus companys del setmanari *Nokta* van destapar un intent de colp d'estat per part d'un almirall del grup Ergenekon i a partir d'aquell moment van començar a col·laborar amb ells. Després de mesos de protestes internacionals, Şik va ser finalment alliberat.

També el setembre del 2010 van arrestar i culpar d'haver participat en les conspiracions del grup Ergenekon

Hanefi Aci, un antic cap de la policia i simpatitzant de Gülen en aquell temps. Poc abans, havia criticat la presència de les tropes de Gülen dins la policia i va denunciar que feien escoltes il·legals i manipulaven proves en els judicis contra els seus opositors.

El fet més curiós de tots aquests casos és que no es pot provar que Gülen siga al darrere de totes aquestes detencions. Viu retirat a les muntanyes de Pennsilvània i es comporta com si les acusacions no l'afectaren. Tampoc no va voler concedir-nos una entrevista.

Tant és, perquè ja n'hi ha que parlen per ell. Mahmut Çebi, ex-cap de redacció del diari *Zaman*, controlat per Gülen, té el despatx a la seu del World Media Group a Offenbach. Aquest periodista va ser qui va erigir l'edició europea del *Zaman*, però des de l'abril treballa com a escriptor a l'editorial. Sols a Alemanya hi ha 30.000 subscriptors d'aquesta edició europea.

Çebi i *Zaman* intenten explicar als lectors quina és la visió que té la Cemaat del món. El diari inclou textos de Gülen i fragments dels seus sermons i poemes. Els crítics acusen *Zaman* de divulgar informacions falses deliberadament per tal de danyar la imatge dels contraris a Gülen. Un exemple d'açò el vam poder veure fa setmanes, quan els polítics del partit d'esquerres Die Linke van criticar les declaracions de Gülen contra els kurds. Segons *Zaman*, Die Linke portava a terme una campanya a favor del Partit Obrer Kurd (PKK), que és il·legal. Dani Rodrik, professor d'economia política a la Universitat de Harvard, afirma que "el moviment està enfonsat fins al coll en maquinacions brutes". *Zaman* protegeix aquesta "màfia" mitjançant "mentides, notícies falses i manipulacions". Rodrik hi afegeix que "no deixen de fer-se bona publicitat".

Una vegada més, Mahmut Çebi desmenteix totes les acusacions. El seu diari se centra en els ideals de Gülen, però en cap moment no resta a les seues ordres. Gülen no és un líder d'una secta. "És un filòsof com Habermas."

Maximilian Popp

© Der Spiegel

Traducció d'Adel Abugren